

Інформаційна культура користувача-дитини – основа самовизначення в глобальному інформаційному просторі

Анотований інформаційний список для бібліотекарів

Доповнення. 1-4 квартал 2021 р.

Розділ 1. Теоретичні аспекти інформаційної культури як галузі наукової, освітньої і бібліотечної діяльності

#Не_ведись : проєкт // Stop-sexting.in.ua : [вебсайт]. — Електронні дані. — Режим доступу: <https://stop-sexting.in.ua/>. — Дата звернення: 24.01.2021.

Матеріали інформаційно-освітньої кампанії #Stop_sexтинг за темою стійкості до шкідливого контенту в Інтернеті.

Дьякова А. Діти та батьки в інтернеті: путівник для безпечної подорожі / А. Дьякова, А. Касілова. — Харків : Талант : Юнісофт, 2021. — 255 с. — (Порадник підлітка).

Мова йде про різні ризики й можливості для дітей у сучасному онлайн-середовищі. Книга зацікавить усю родину і допоможе знайти відповіді на безліч важливих питань: як зробити час дитини в інтернеті безпечним, коли реєструватися в соцмережах, що таке кібербулінг, як захиститися від злочинців у мережі тощо.

Кірічук Т. Кібербулінг: що треба знати: психологічна безпека / Т. Кірічук // Безпека життєдіяльності. — 2021. — № 4. — С. 12-13.

Кокорєва Ю. Формування медіакультури учасників освітнього процесу / Ю. Кокорєва // Шк. бібліотекар. — 2020. — № 10. — С. 2-6.

Онищенко О. Піднесення рівня грамотності – пріоритетне завдання сучасних бібліотек / О. Онищенко // Бібл. вісник. — 2020. — № 6. — С. 3-6.

Пам'ятка батькам щодо захисту дітей від кібербулінгу // Безпека життєдіяльності. — 2021. — № 6. — 2-а с. обкл.

Псатій А. Світ інформації : як виявити маніпуляції в масмедіа / А. Псатій // Історія України (Шк. світ). — 2021. — № 3-4. — С. 66-77.

Профільтруй новину – прості правила аналізу тексту! : працюємо з інформацією // Шк. б-ка. — 2021. — № 4. — С. 126-127.

Формування інформаційної компетентності, розпізнавання фейкових новин.

Романюк В. Як розпізнати фейки : проблема / В. Романюк ; розпитував Д. Горюшкін // Однокласник. — 2021. — № 9. — С. 25-27.

Практичні поради про те, як вирізняти фейкову інформацію та як старшокласникам протидіяти фейкам та дезінформації у масштабах свого середовища.

Тулодзєцький Г. Медіаосвіта в школі та на уроці : основи і приклади / Г. Тулодзєцький, Б. Герціг, С. Графе ; за заг. ред. В. Ф. Іванова ; пер. з нім. В. Климченка ; передм. Т. та Ф. Іванових. — Київ : Академія Укр. Преси, Центр вільної преси, 2020. — 405 с. — (Б-ка масової комунікації та медіаграмотності Академії Укр. Преси).

Тур О. Проблема трансформації особистості в сучасному інформаційному просторі : соціальні комунікації. Інформологія / О. Тур, В. Шабуріна, В. Маслак // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. — 2021. — № 3. — С. 80-89.

Вплив інформаційних технологій на самоідентифікацію особистості, проблеми відчуження особистості в інтернеті.

Ресурси Інтернет

Абетка візуальної грамотності [Електронний ресурс] / І. Баликін, О. Волошенюк, О. Чорний, О. Федченко. — Київ : Академія Укр. Преси, Центр вільної преси, 2019. — 494 с. — Режим доступу: <https://www.aup.com.ua/abetka-vizualnoi-gramotnosti/>. — Дата звернення: 28.12.2021.

Посібник для вчителів, що висвітлює вплив візуальних медіапродуктів на поведінку школярів у соціумі.

Баландіна Н. Інформаційна культура інформатизованого суспільства [Електронний ресурс] / Н. Баландіна, В. Слатвінська // Наука та суспільне життя України в епоху глобальних викликів людства у цифрову еру (з нагоди 30-річчя проголошення незалежності України та 25-річчя прийняття Конституції України) : у 2 т. : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 21 трав. 2021 р.). — Одеса, 2021. — Т. 1. — С. 616-618. — Режим доступу:

<http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/15022/Баландіна%20Н.М.%2С%20Слатвінська%20В.М..pdf?sequence=1&isAllowed=y>. — Дата звернення: 28.12.2021.

Беззуб І. Медіаосвіта батьків як складова медіаосвітнього простору [Електронний ресурс] / Наукові праці Нац. б-ки України імені В. І. Вернадського. — 2020. — Вип. 60. — С. 242-258. — Режим доступу: <http://irbis-nbuv.gov.ua/everlib/item/er-0003988>.

Проблеми медіаосвіти батьків та роль бібліотек як потенційних хабів у втіленні проєктів неформальної медіаосвіти для батьків та дорослих.

Волошенюк О. Візуальна грамотність у Новій українській школі [Електронний ресурс] / О. Волошенюк // Збірник Восьмої міжнародної науково-методичної конференції «Критичне мислення в епоху токсичного контенту». — Київ : Центр Вільної Преси, Академія укр. преси, 2020. — С. 98-104. — https://www.aup.com.ua/uploads/Zbirnyk_8_konf_2020.pdf. — Дата звернення: 20.12.2021.

Базові поняття візуальної грамотності, медіасоціалізація учнів молодших класів.

Герасимович М. Медіаосвіта в Україні як чинник на шляху становлення інформаційного суспільства [Електронний ресурс] / М. Герасимович // Збірник Восьмої міжнародної науково-методичної конференції «Критичне мислення в епоху токсичного контенту». — Київ : Центр Вільної Преси, Академія укр. преси, 2020. — С. 30-33. — Режим доступу: https://www.aup.com.ua/uploads/Zbirnyk_8_konf_2020.pdf. — Дата звернення: 20.12.2021.

Індекс медіаграмотності українців [Електронний ресурс] : аналіт. звіт за результатами комплекс. дослідж. / уклад. М. Наумова ; «Info Sapiens». — Київ : ГО «Детектор медіа», 2021. — 80 с. — Режим доступу: https://detector.media/doc/images/news/archive/2021/186435/UA_REPORT_MEDIALITERA%D0%A1Y_INDEX-DM.pdf. — Дата звернення: 28.12.2021.

Концепція розвитку цифрових компетентностей [Електронний ресурс] : схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 3 березня 2021 р. // Міністерство та Комітет цифрової трансформації України : [вебсайт]. — Електронні дані. — Режим доступу: https://thedigital.gov.ua/storage/uploads/files/news_post/2021/3/kabmin-skhvaliv-kontseptsiyu-rozvitku-tsifrovikh-kompetentnostey-do-2025-roku/Dodatok-2.pdf. — Назва з екрана. — Дата звернення: 20.12.2021.

Коропатник М. Нова українська школа: чи потрібна педагогам та учням інформаційно-комунікаційна компетентність? [Електронний ресурс] / М. Коропатник // Збірник Восьмої міжнародної науково-методичної конференції «Критичне мислення в епоху токсичного контенту». — Київ : Центр Вільної Преси, Академія укр. преси, 2020. — С. 17-25. — https://www.aup.com.ua/uploads/Zbirnyk_8_konf_2020.pdf. — Дата звернення: 20.12.2021.

Медіаграмотність для бібліотекарів [Електронний ресурс] : практ. посіб. / Ю. М. Зоря, Н. М. Степанова, В. І. Потапова / за ред. О. В. Волошенюк, Р. І. Євтушенко. — Київ : Академія укр. преси, Центр

вільної преси, 2021. — 75 с. — Режим доступу: <https://medialiteracy.org.ua/mediagramotnist-dlya-bibliotekariv-praktychnyj-posibnyk-navchalne-vydannya/>. — Дата звернення: 20.12.2021.

Мокрогуз О. Критичне мислення в контексті медіаосвіти [Електронний ресурс] / О. Мокрогуз // Збірник Восьмої міжнародної науково-методичної конференції «Критичне мислення в епоху токсичного контенту». — Київ : Центр Вільної Преси, Академія укр. преси, 2020. — С. 26-29. — https://www.aup.com.ua/uploads/Zbirnyk_8_konf_2020.pdf. — Дата звернення: 20.12.2021.

Палеха Ю. Інформаційна культура [Електронний ресурс] : навч. посіб. / Ю. Палеха, О. Палеха, Ю. Горбань. — Київ : Видавництво Ліра-К, 2020. — 400 с. — Режим доступу: https://www.researchgate.net/publication/351374342_INFORMACIJA_KULTURA. — Дата звернення: 28.12.2021.

Розвиток медіаграмотності в Україні [Електронний ресурс] : аналіт. док. / упоряд. Т. Шевченко, В. Ковтун, В. Єрмоленко та ін. ; розроб. нац. проєкту «Фільтр» М-ва культури та інформ. політики України, громад. організації «Інтерньюз-Україна», ОБСЄ. — Київ, 2021. — 34 с. — Режим доступу: https://filter.mkp.gov.ua/wp-content/uploads/2021/11/231121_medialiteracy.pdf. — Дата звернення: 28.12.2021.

Федоренко О. Формування медіаграмотності підлітків [Електронний ресурс] / О. Федоренко, Є. Кайдан // Технології електронного навчання. — 2021. — Т. 5. — С. 66-72. — Режим доступу: <http://journals.uran.ua/texel/article/view/246128/243649>. — Дата звернення: 27.12.2021.

Шурхно Н. Формування інфомедійної грамотності на уроках української мови в основній школі з використанням інтерактивних методів [Електронний ресурс] / Н. Шурхно // Укр. мова і літ. в шк. України. — 2021. — №1. — С. 4-6. — Режим доступу: <http://eprints.zu.edu.ua/33003/1/%21%21%21%21%21%D0%A2%D0%B5%D0%B7%D0%B8%201%202020.pdf>. — Дата звернення: 24.12.2021.

У статті визначено інтерактивні методи, які уможливають ефективне формування інфомедійно грамотної мовної особистості. Особливу увагу приділено пошуковій, аналітичній і творчій роботі з медіатекстами. Запропоновано відповідні методичні рекомендації щодо застосування дидактичних ігор, флеш-карт, творчих завдань із використанням соціальних мереж.

Розділ 2. Виховання читача нового покоління: сучасні тенденції + досвід (з практики роботи дитячих та шкільних бібліотек)

Гніпа Н. Сучасний бібліотечний простір у НУШ : крок до успіху : практ. досвід / Н. Гніпа // Шк. бібліотекар. — 2020. — № 12. — С. 31-35.

Формування медіаграмотності у шкільній бібліотеці, медіаосвітні гуртки.

Гуркаленко І. ІКТ – важливий чинник виховання інформаційної та читацької культури : [практ. досвід шк. б-к] / І. Гуркаленко // Шк. бібліотекар. — 2020. — № 9. — С. 15-18.

Кокорєва Ю. Формування медіакультури учасників освітнього процесу : медіаосвіта / Ю. Кокорєва // Шк. бібліотекар. — 2020. — № 10. — С. 2-6.

Кук Н. Чому важливо не припиняти вчитись / Н. Кук // Бібл. форум: історія, теорія і практика. — 2021. — № 1. — С. 25-26.

Досвід роботи з формування інформаційної культури Центральної міської бібліотеки імені м. Л. Кривницького для дорослих м. Миколаєва.

Медіаосвіта та медіакультура в Україні : (до Всесвітнього тижня медійної та інформаційної грамотності – 2021) : рек. бібліогр. список / підгот. А. І. Рубан // Шк. б-ка плюс. — 2021. — № 19-20. — С. 3-12.

Школа людських цінностей : [добірка матеріалів] // Позакласний час. — 2021. — № 1. — С. 4-19.

Добірка матеріалів для вчителів про безпеку в інтернеті, інформаційну безпеку дітей.

Ресурси Інтернет

Гордієнко А. Інформаційна безпека дітей – значима складова трансформації бібліотек для дітей, або Дитяча бібліотека – територія інформаційної безпеки [Електронний ресурс] / А. Гордієнко // Бібліотека у форматі Д°. — 2021. — № 1. — С. 2-4. — Режим доступу: <https://chl.kiev.ua/D0/Book/View/124#page/2/mode/2up>. — Дата звернення: 20.12.2021.

Формування інформаційної культури користувачів [Електронний ресурс] / В. Лоренсон, Л. Попіль, Л. Чайківська // Нова модель інформаційного образу бібліотеки: зміна традиційного сприйняття її призначення та функцій : матеріали III наук.-практ. інтернет-конф. (м. Ужгород, 21 жовт. 2021 р.). — Ужгород, 2021. — С. 87-92. — Режим доступу:

<https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/38026/1/ФОРМУВАННЯ%20ІНФОРМАЦІЙНОЇ.pdf>. — Дата звернення: 22.12.2021.

Роль бібліотеки у формуванні інформаційної грамотності користувачів, процес впровадження інноваційних бібліотечних процесів на досвіді роботи Чортківського медичного фахового коледжу.

Розділ 4. Бібліотечні уроки як засіб розвитку інформаційної компетентності школярів (розробки бібліотечних занять)

Mediacheking : 9-11 кл. : [добірка матеріалів] // Укр. мова та літ. Б-ка. — 2019. — № 4. — С. 6-94.

Інформаційні матеріали, таблиці, завдання до занять за темами: «Медіа та медіаграмотність», «Жанри журналістики», «Фактаж : [роль фактажу для журналістських текстів]», «Психологічна маніпуляція в ЗМІ», «Медіалінгвістика», «Соціальні медіа», «Аналіз новин», «Медіаграмотність онлайн».

Іванова Т. Методичні «родзинки» онлайн-тренінгу з медіаграмотності «Будь у тренді: МІГ в online!» : практ. посіб. / Т. Іванова, С. Ізбаш ; за заг. ред. В. Іванова. — Київ : Академія Укр. Преси : Центр Вільної Преси, 2020. — 94 с. : іл. — (Бібліотека масової комунікації та медіаграмотності Академії укр. преси).

Програма тренінгу з основ медіаграмотності у форматі онлайн за допомогою цікавих рольових ігор, вікторин та тестів, квестів та групових проєктів, вправ та кейсів.

Інформатика в початковій школі : [добірка матеріалів] // Почат. освіта. Уроки. — 2020. — № 10. — С. 5-126.

Конспекти, розробки уроків, інформаційні матеріали до уроків інформатики, що розкривають будову комп'ютерів, правила роботи за комп'ютером, розповідають про графічні редактори, комп'ютерні програми, способи передачі та сприйняття інформації тощо.

Кібер (не)безпека : [добірка матеріалів] // Здоров'я та фізич. культура. Б-ка. — 2020. — № 1. — С. 7-174.

Розробки занять на теми: «Лабіринти інтернету», «Види небезпек в інтернеті», «Соціальні мережі», «Спілкування в інтернеті», «Шкідливе програмне забезпечення», «Кібершахрайство», «Інтернет-залежність», «Кібербулінг», «Права людини в інтернеті», «Життя онлайн».

Соловей І. Аналітико-синтетична переробка джерел інформації : бібл. урок / І. Соловей // Шк. бібліотекар. — 2020. — № 12. — С. 21-24.

Ресурси Інтернет

#Не_ведись -прояви свою стійкість в Інтернеті [Електронний ресурс] : урок для 6-8 класів на тему стійкості до шкідливого контенту в Інтернеті / уклад. А. Касілова, М. Ізотова. — Режим доступу: https://stop-sexting.in.ua/wp-content/uploads/2021/04/urok-ne_vedys-dlya-6-8-klasiv-1.pdf. — Дата звернення: 24.01.2021.

IT-К@мпанія без меж : медіауроки 9+ // Національна бібліотека України для дітей : [вебсайт]. — Електронні дані. — Режим доступу: <https://chl.kiev.ua/Default.aspx?id=9306>. — Назва з екрана. — Дата звернення: 24.01.2021.

Цикл медіауроків для дітей 9+ «IT-дослідники»:

Випуск 1: Корисні функції Google

Випуск 2: Зображення – джерело інформації

Випуск 3: Про що розповідає фото

Випуск 4: Колаж із зображень

Випуск 5: Селфі: безпечна реальність чи реальна небезпека?

Випуск 6: Пошук за зображенням

Бібліотечний QR-навігатор

Цикл медіауроків для дітей 9+ «Як шукати, щоб знайти»:

Випуск 1: Книжки про інтернет

Випуск 2: Пошукові системи

Випуск 3: Як працює пошукова система

Випуск 4: Інструменти пошуку

Випуск 5: Розширений пошук

Випуск 6: Пошукові оператори

Цикл медіауроків для дітей 9+ «Інтернет: гра за правилами»

Випуск 1: Інтернет: гра за правилами

Випуск 2: Персональні дані: варто знати

Випуск 3: Цифрові права та обов'язки

Випуск 4: Головне про авторське право

Випуск 5: STOP плагіат

Випуск 6: Як правильно оформити цитату

Випуск 7: Віртуальне спілкування

QR-кодування: етапи становлення [Електронний ресурс] : презентація // Національна бібліотека України для дітей : [вебсайт]. — Електронні дані. — Режим доступу: <https://www.slideshare.net/nbkidskiev/qr-code-250437014>. — Назва з екрана. — Дата звернення: 24.12.2021.

Soft skills для розвитку дитини: емоційний інтелект, комунікація та медіаграмотність [Електронний ресурс] : медіаальбом для наймолодших / Ю. М. Зоря, Н. М. Степанова / за ред. О. В. Волошенюк, іл. А. О. Павленко. — Київ : Академія укр. преси, Центр вільної преси, 2021. — 42 с. — Режим доступу: <https://www.aup.com.ua/soft-skills-dlya-rozvitku-ditini-emociyniy-inte-2/>. — Дата звернення:

Збірка вправ і методичних засобів для розвитку «м'яких навичок» дітей дошкільного віку.

Web-уроки з інформаційної культури [Електронний ресурс] : [добірка вебуроків] // Миколаївська обласна бібліотека для дітей ім. В. О. Лягіна : [вебсайт]. — Електронні дані. — Режим доступу: <http://www.laginlib.org.ua/elektronni-resursy/web-uroky-z-informatsijnoyi-kultury/>. — Назва з екрана. — Дата звернення: 28.12.2021.

Урок #Не_ведись – прояви свою стійкість в Інтернеті [Електронний ресурс] // Stop-sexting.in.ua : [вебсайт]. — Електронні дані. — Режим доступу: https://stop-sexting.in.ua/ne_vedys-proyavy-svoyu-stijkist-v-interneti/. — Назва з екрана. — Дата звернення: 24.12.2021.

Урок та презентація для 6-8 класів з навичок стійкості в контексті користування Інтернетом, програма підвищення кваліфікації працівників закладів освіти.

День безпечного Інтернету [Електронний ресурс] : презентація // Національна бібліотека України для дітей : [вебсайт]. — Електронні дані. — Режим доступу: <https://www.slideshare.net/nbkidskiev/ss-242458026>. — Назва з екрана. — Дата звернення: 19.03.2021.

Інфогід розповідає : [цикл відеоуроків з інформаційної культури] // Національна бібліотека України для дітей : [вебсайт]. — Електронні дані. — Режим доступу: <https://chl.kiev.ua/Default.aspx?id=9609>. — Назва з екрана. — Дата звернення: 02.12.2021.

Випуск 1: Книжковий світ зсередини

Випуск 2. Дитяча книжкова галерея

Випуск 3. Від стін печер до ери комп'ютерних текстів. Історія книги. Ч. 1

Випуск 4. Від стін печер до ери комп'ютерних текстів. Історія книги. Ч. 2

Випуск 5. Медіа-інформаційний простір, або Поговоримо про ЗМІ

Медіаосвіта: від 2 років до 102 [Електронний ресурс] : презентація // Національна бібліотека України для дітей : [вебсайт]. — Електронні дані. — Режим доступу: <https://www.slideshare.net/nbkidskiev/2-102-250546355>. — Назва з екрана. — Дата звернення: 20.12.2021.

Світ медіа – світ інформації [Електронний ресурс] : презентація // Національна бібліотека України для дітей : [вебсайт]. — Електронні дані. — Режим доступу: <https://www.slideshare.net/nbkidskiev/ss-250505506>. — Назва з екрана. — Дата звернення: 02.12.2021.

Сучасні виклики цифрового суспільства [Електронний ресурс] : презентація // Національна бібліотека України для дітей : [вебсайт]. —

Електронні дані. — Режим доступу: <https://www.slideshare.net/nbkidskiev/ss-250505268>. — Назва з екрана. — Дата звернення: 02.12.2021.

Соціальні мережі: історії розвитку [Електронний ресурс] : презентація // Національна бібліотека України для дітей : [вебсайт]. — Електронні дані. — Режим доступу: <https://www.slideshare.net/nbkidskiev/ss-250437060>. — Назва з екрана. — Дата звернення: 20.12.2021.